

Inhoud

Inleiding 11

- 1 Robert Johnson – *King of the Delta Blues Singers* 12
 - 2 Woody Guthrie – *Dust Bowl Ballads* 18
 - 3 Frank Sinatra – *In the Wee Small Hours* 23
 - 4 Elvis Presley – *The Sun Sessions* 28
 - 5 Chuck Berry – *The Great Twenty-Eight* 34
 - 6 Harry Belafonte – *Calypso* 39
 - 7 Little Richard – *Here's Little Richard* 44
 - 8 Ray Charles – 'What'd I Say' 49
 - 9 Phil Spector – *Back to Mono 1959-1969* 54
 - 10 Billie Holiday – *Lady in Satin* 60
 - 11 Ritchie Valens – *Ritchie Valens* 66
 - 12 Jacques Brel – *La valse à mille temps* 71
 - 13 Muddy Waters – *Muddy Waters at Newport 1960* 76
 - 14 James Brown – *Live at the Apollo* 81
 - 15 Sam Cooke – *Live at the Harlem Square Club, 1963* 87
 - 16 Stan Getz & João Gilberto – *Getz/Gilberto* 92
 - 17 Nina Simone – *Nina Simone in Concert* 97
 - 18 Bob Dylan – *Highway 61 Revisited* 102
 - 19 Otis Redding – *Otis Blue* 107
 - 20 The Kinks – *Face To Face* 112
 - 21 The Beach Boys – *Pet Sounds* 117
 - 22 Aretha Franklin – *I Never Loved a Man the Way I Love You* 123
 - 23 The Velvet Underground – *The Velvet Underground & Nico* 129
 - 24 Jefferson Airplane – *Surrealistic Pillow* 134
 - 25 Jimi Hendrix – *Electric Ladyland* 139
 - 26 The Byrds – *Sweetheart of the Rodeo* 144

- 27 Van Morrison – *Astral Weeks* 149
- 28 Johnny Cash – *At Folsom Prison* 154
- 29 Serge Gainsbourg – *Initials B.B.* 159
- 30 The Band – *Music from Big Pink* 164
- 31 The Rolling Stones – *Beggars Banquet* 169
 - 32 Boudewijn de Groot – *Picknick* 174
 - 33 The Beatles – *Abbey Road* 179
- 34 Leonard Cohen – *Songs from a Room* 184
 - 35 The Who – *Tommy* 189
- 36 Mothers of Invention – *We're Only in It for the Money* 194
 - 37 Miles Davis – *Bitches Brew* 199
 - 38 Neil Young – *After the Gold Rush* 204
 - 39 The Doors – *L.A. Woman* 209
 - 40 Joni Mitchell – *Blue* 215
- 41 Sly & The Family Stone – *There's a Riot Goin' On* 220
 - 42 Randy Newman – *Sail Away* 225
 - 43 Curtis Mayfield – *Superfly* 231
 - 44 Roxy Music – *Roxy Music* 236
 - 45 Stevie Wonder – *Talking Book* 241
- 46 Jimmy Cliff – *The Harder They Come* 246
 - 47 Marvin Gaye – *Let's Get It On* 251
 - 48 Golden Earring – *Moontan* 256
- 49 Elton John – *Goodbye Yellow Brick Road* 262
 - 50 Bob Marley – *Natty Dread* 267
 - 51 Kraftwerk – *Autobahn* 272
 - 52 Led Zeppelin – *Physical Graffiti* 277
 - 53 Bruce Springsteen – *Born to Run* 283
 - 54 Pink Floyd – *Wish You Were Here* 288
 - 55 Patti Smith – *Horses* 294
 - 56 Queen – *A Night at the Opera* 299
 - 57 Fela Kuti – *Expensive Shit* 304
 - 58 Tavares – *Sky High!* 309

- 59 Ry Cooder – *Chicken Skin Music* 315
 - 60 Ramones – *Ramones* 320
 - 61 David Bowie – *Low* 325
 - 62 Fleetwood Mac – *Rumours* 330
 - 63 Elvis Costello – *My Aim Is True* 335
- 64 Donna Summer – *Live and More* 340
 - 65 Talking Heads – *Fear of Music* 346
 - 66 The Clash – *London Calling* 351
- 67 ABBA – *The Singles: The First Ten Years* 356
 - 68 Joy Division – *Closer* 361
- 69 David Byrne & Brian Eno – *My Life in the Bush of Ghosts* 366
 - 70 The Police – *Ghost in the Machine* 371
 - 71 Michael Jackson – *Thriller* 376
 - 72 Tom Waits – *Swordfishtrombones* 382
 - 73 The Smiths – *The Queen Is Dead* 388
 - 74 Metallica – *Master of Puppets* 394
 - 75 Paul Simon – *Graceland* 400
 - 76 U2 – *The Joshua Tree* 405
 - 77 Prince – *Sign ‘O’ The Times* 410
 - 78 Sonic Youth – *Daydream Nation* 415
 - 79 Kate Bush – *The Sensual World* 420
- 80 Urban Dance Squad – *Mental Floss for the Globe* 425
 - 81 Public Enemy – *Fear of a Black Planet* 430
 - 82 Madonna – *The Immaculate Collection* 435
 - 83 Massive Attack – *Blue Lines* 440
 - 84 R.E.M. – *Automatic for the People* 445
 - 85 Dr. Dre – *The Chronic* 450
- 86 Wu-Tang Clan – *Enter the Wu-Tang (36 Chambers)* 455
 - 87 Pet Shop Boys – *Very* 460
 - 88 Björk – *Debut* 465
 - 89 Portishead – *Dummy* 470
 - 90 Nirvana – *MTV Unplugged in New York* 475

- 91 Jeff Buckley – *Grace* 480
- 92 Underworld – *dubnobasswithmyheadman* 485
- 93 Tupac Shakur – *Me Against the World* 490
- 94 Oasis – *Definitely Maybe* 495
- 95 Nick Cave – *Murder Ballads* 500
- 96 Beck – *Odelay* 505
- 97 DJ Shadow – *Endtroducing..* 510
- 98 Buena Vista Social Club – *Buena Vista Social Club* 515
- 99 Radiohead – *OK Computer* 520
- 100 Wilco – *Yankee Hotel Foxtrot* 525
- 101 Beyoncé – *Dangerously in Love* 530
- 102 Rihanna – *Loud* 535
- 103 Kanye West – *My Beautiful Dark Twisted Fantasy* 540
- 104 Kendrick Lamar – *To Pimp a Butterfly* 545

Epiloog 551

Verantwoording 553

Register 554

Inleiding

‘The blues had a baby, and they named it rock-’n-roll,’ zong Muddy Waters, waarmee hij het begin van de popmuziek samenvatte, en ook meteen het idee van dit boek in één zin omschreef. Je hebt muziek en daar komt weer andere muziek uit voort.

Alles is mogelijk, de ontwikkelingen zijn soms nauwelijks bij te benen en in sommige periodes lijkt het wel of er elke paar maanden een nieuwe muzikale revolutie plaatsvindt. In het begin mengde Ray Charles gospel en wereldse blues, Elvis Presley de country- en wat toen nog ‘race’-muziek heette, waarmee hij was opgegroeid. Tien jaar later wilde Bob Dylan Woody Guthrie zijn, The Beatles beter dan The Beach Boys en andersom. De Stones kopieerden de blues uit Chicago en van de Mississippi, Bob Marley vertraagde de Jamaicaanse ska, waarna The Specials en Madness het tempo weer omhoog gooiden. In de jaren zeventig verliet de punk zich op The Velvet Underground, net als The Strokes later. De hiphop zwoer bij James Brown, en dat deed ook Prince (die bovendien dol was op disco). De eerste house-dj’s transformeerden Kraftwerk, net als de triphop van Portishead en Massive Attack. Wie Duran Duran tot zijn guilty pleasures rekent, moet eens naar Roxy Music of T. Rex luisteren. Public Enemy kon niet bestaan zonder The Last Poets, en er loopt een lijn van Metallica terug naar Van Halen, Led Zeppelin, Howlin’ Wolf, helemaal terug naar Big Bill Broonzy.

Dit boek maakt deze lijnen zichtbaar. Het is een rondreis door de popmuziek aan de hand van ‘platenwebben’: muzikale schema’s rondom één baanbrekend album waarin de schatplichtigheid en invloed van belangrijke popartiesten zichtbaar worden gemaakt. Geen encyclopedische informatie met wetenschappelijke pretenties, maar de uitwerking van de kreet: ‘Als je dat mooi vindt, dan moet je dit eens luisteren.’ Centraal in dit boek staan 104 albums die wij rekenen tot zo niet de beste, dan toch wel de invloedrijkste die de popmuziek heeft opgeleverd, aan de hand waarvan we laten zien hoe uiteenlopende muziekstijlen, soms met dunne draadjes en soms met staalkabels, verbonden zijn: illustraties van de stelling dat geen enkele plaat in de lege ruimte ontstaat, maar een spinnetje is in het wereldwijde web van de popmuziek.

I.

Robert Johnson

King of the Delta Blues Singers (1936-1937)

Het is 1937. In Greenwood, Mississippi, wordt een dode man gevonden, zijn leeftijd wordt geschat op 20 jaar. De doodsoorzaak is niet duidelijk maar het heeft er alle schijn van dat hij vergiftigd is. Veel moeite om dit uit te vinden doet de politie niet. Waarschijnlijk had hij geprobeerd een witte vrouw te verleiden, en dat moet een jonge zwarte man in Mississippi, 1937, niet doen.

Eind 1938 gaat John Hammond op zoek naar een gitarist van wie hij een plaatje gehoord had, 'Terraplane blues', het was een hit in Mississippi en Tennessee. Hij is op zoek naar een stille, verlegen man, die zo virtuoos is dat het klinkt alsof hij twee gitaarpartijen tegelijk speelt. Het verhaal gaat dat hij een pact met de duivel had gesloten om dat te leren. Ham-

mond is bezig met de organisatie van een muziekfestival (*From Spirituals to Swing*, in Carnegie Hall). Bessie Smith en Count Basie doen mee. In die duivelsonzin gelooft hij niet, dus hij hoopt deze mysterieuze gitarist te kunnen strikken voor het prestigieuze festival. Maar hij is te laat.

Robert Leroy Johnson is geboren op 8 mei 1911 in Hazlehurst, Mississippi, en overleed op 16 augustus 1938, in Greenwood, Mississippi. Veel biografische feiten zijn er niet – en wat er bekend is, wordt betwist, zelfs de doodsoorzaak. Het enige wat écht zeker is, is dat hij op 23, 26 en 27 november 1936 in een tot studio omgebouwde hotelkamer in San Antonio, Texas, was en op 19 en 20 juni 1937 in een echte opnamestudio in Dallas. Hij nam 29 liedjes op, veel eigen composities, vaak losjes gebaseerd op de voorbeelden van zijn leermeesters: Son House, Willie Brown, Blind Willie Johnson, Lonnie Johnson (geen van beiden familie), Charlie Patton en anderen. Vol met traditionele thematiek: wie de blues heeft is nooit thuis, en moet altijd reizen, zelfs na de dood:

You may bury my body down by the highway side
So my old evil spirit can get a Greyhound bus and ride

|
13
|

Het verhaal dat hij door de duivel bezeten was, voedt hij zelf met liedjes als ‘Me and the Devil Blues’, waarin de gewelddadige verteller zijn vrouw mishandelt.

Early this morning when you knocked upon my door
I said, ‘Hello Satan, I believe it’s time to go.’
Me and the Devil was walking side by side
I’m going to beat my woman until I get satisfied

Sommige artiesten die dit liedje later op hun repertoire zetten, hadden moeite met die laatste regel. Gil Scott Herron maakt ervan: ‘And I’m gonna see my woman, ’til I get satisfied’, en de Amerikaanse band Widespread Panic koos voor: ‘I’m gonna love your woman, Satan, ’til I’m satisfied.’ Cowboy Junkies’ zangeres Margot Timmins veranderde alleen de sekse: ‘Well, I’m goin’ to beat my man until I get satisfied.’

Wanneer Johnson in cafés speelde, was zijn repertoire overigens vaak wat lichter verteerbaar, maar in het materiaal dat hij besluit op te nemen

zoekt hij de grenzen op. Zijn liedjes zijn letterlijk honderden keren uitgevoerd: 'Love in Vain', 'Crossroads', 'Sweet Home Chicago', 'Stop Breaking Down': het zijn klassiekers geworden.

Een echt album heeft hij nooit gemaakt (het 'album' bestond in 1936 immers nog niet), maar toen zestien van de liedjes in 1961 bij elkaar gezet werden door Columbia, was het er toch. En wat voor één: *King of the Delta Blues Singers* heette het. Het verscheen opmerkelijk genoeg in de reeks *Thesaurus of Classic Jazz*, maar het was countryblues, die dus niet helemaal uniek was in zijn soort, maar wel in kwaliteit, en zo invloedrijk dat er waarschijnlijk geen bluesmuzikant bestaat die het album niet heeft gehoord. Johnsons werk werd in de jaren zestig en zeventig door witte, Engelse muzikanten – Jimmy Page, Eric Clapton, Keith Richards, Peter Green – geplunderd met hetzelfde fanatisme als waarmee Johnson zelf uit zijn traditie had geput, en later ook door talloze Amerikaanse gitaristen, van Ry Cooder en Taj Mahal tot Rory Block en Bonnie Raitt.

Robert Johnson had met zijn opnames het definitieve countryblues-statement gemaakt; de blues zou zich gaan ontwikkelen door op reis te gaan. Naar het noorden en het westen, bijvoorbeeld naar Chicago. Daar maakte de elektrische versterking de muziek nog een slag rauwer.

In Amerika had blues geen geweldige reputatie: de muziek was minder geavanceerd dan jazz, eentoniger dan pop, en simpeler om te spelen dan country en bluegrass. En het is waar dat de eenvoud van de structuur een belangrijk kenmerk van blues is: ingewikkelder hoeft niet – kan niet eens. Daarom komt de persoonlijkheid van degene die de muziek maakt op de voorgrond te staan. Maar van vernieuwing was geen sprake, en na de jaren vijftig was elke ontdekking van de blues in feite het teruggrijpen op de traditie.

De invloedrijkste herontdekking kwam van Engelse muzikanten aan het eind van de jaren zestig – via de Britse omweg werd blues pas in Amerika in brede kring populair. De Britten betaalden de schuld terug door met Howlin' Wolf, Bo Diddley en John Lee Hooker platen op te nemen. De plaat die Eric Clapton, Bill Wyman, Charlie Watts en Steve Winwood in 1970 met Howlin' Wolf maakten, is de moeite waard, al was het maar om te horen hoe Howlin' Wolf aan de dan al wereldberoemde Clapton uitlegt hoe de timing in 'Little Red Rooster' moet zijn: 'I'll show you how it goes... like this... boom... always stop at the top...'

De beste bluesplaat uit de jaren zeventig werd gemaakt door een oudgediende. Nadat het Chess-label failliet was, had Muddy Waters geen label meer. Het was Johnny Winter die dat opviel, de Amerikaanse nootjesvreter die blues aan het begin van de jaren zeventig richting de hardrock duwde. Hij haalde Muddy Waters naar de studio, en met een geweldige band (Pinetop Perkins, James Cotton, Winter zelf) werd een scherpe, harde, authentieke en springlevende Chicagobluesplaat opgenomen: *Hard Again* – en dat is niet de enige dubbelzinnigheid die de op dat moment 61-jarige Waters zich permitteert. Dat is het fraaie van blues: je bent zo jong als het publiek dat ademloos naar je staat te luisteren. **BM**

INVLOEDEN OP ROBERT JOHNSON

BLUES

Ma Rainey – ‘Trust no Man’ (1926). De ‘Mother of the Blues’ was een van de eerste blueszangeressen die hits scoorde. In 1990 haalde ze de Grammy Hall of Fame; ze was toen al meer dan 50 jaar dood.

Blind Willie Johnson – ‘Dark Was the Night, Cold was the Ground’ (1927). Een van de meest intense blues-instrumentals ooit gemaakt. Ry Cooder baseerde er zijn *Paris, Texas*-soundtrack op. In 1977 ging dit liedje op reis, in de ruimtesonde Voyager.

Lonnie Johnson – ‘Broken Levee Blues’ (1928). Onnadrukkelijk virtuoos gitaarspel, de ellende met zowel dreiging als berusting overgebracht.

Charley Patton – ‘Tom Rushen Blues’ (1929). Hierin horen we de kiem terug van ‘From Four Til Late’.

Bessie Smith – ‘Nobody Knows You When You’re Down and Out’ (1929). Smith zong meestal liedjes van anderen, die ze zich toe-eigende met een indrukwekkende stem en voorkomen. Ze verongelukte in 1937, maar liet een veel groter oeuvre achter dan Robert Johnson.

Skip James – ‘22-20 Blues’ (1931). Op dit liedje baseerde Johnson zijn ‘32-20 blues’. Skip James bleef lang obscuur, maar werd eind jaren zestig ontdekt toen hij speelde op het Newport-festival in New Jersey.

Kokomo Arnold – ‘Milk Cow Blues’ (1934). Robert Johnson nam de ‘Milk Cow’s Calf Blues’ op.

Leroy Carr – ‘When the Sun Goes Down’ (1934). Dit was een belangrijke inspiratiebron voor ‘Love in Vain’.

Skip James – ‘Devil Got My Woman’ (1935). Waar dit liedje ophield, ging Johnson verder met ‘Hell Hound on My Trail’.

GEEN BLUES

Jimmie Rodgers – ‘In the Jailhouse Now’ (1927). Veel directe invloed is er niet, maar misschien dat Robert Johnson zijn kopstemplaat ook durfde in te zetten omdat hij ‘de jodelende cowboy’ had gehoord?

Louis Armstrong – ‘West End Blues’ (1928). Een instrumentale blues, geschreven door Joe ‘King’ Oliver, beroemd gemaakt door Louis Armstrong.

Fats Waller – ‘Ain’t Misbehavin’ (1929). Een vrolijk, jazzy liedje, door de piano gedreven, met een sterk blues-achtige zanglijn.

George Gershwin – ‘Summertime’ (1935). De New Yorkse, half klassieke componist leefde in een ander universum dan Johnson, maar dit liedje werd door het hele land beroemd, in talloze versies. Of Johnson het gehoord heeft, is onbekend – maar dit was het muzikale universum waarin zijn blues terecht kwam.

ENKELE LIEDJES VAN ROBERT JOHNSON

‘Crossroads Blues’. Het verhaal over zijn ontmoeting met de duivel op het kruispunt, waarbij hij ook eer betoont aan zijn vriend Willie Brown.

‘Me and the Devil Blues’. Het dieptepunt van somberheid, bijna gillend gezongen.

‘Hot Tamales (They’re Red Hot)’. Een fremdkörper, een licht en vrolijk liedje vanuit het perspectief van iemand die eten op straat staat te verkopen.